

0-402/MSIP/78

Warszawa, dnia 7 czerwca 1978 r.

2184
w. u.29 VI 78
D.V a - 0-2419-1-78
Zat. 7 str. 11T a j n e
Egz. Nr. ....

NOTATKA INFORMACYJNA

/Wojtaszek

Projekt propozycji państw socjalistycznych - bezpośrednich uczestników rokowań w Wiedniu w sprawie wzajemnej redukcji sił zbrojnych i zbrojeń w Europie Środkowej

W dniu 30 maja br. radziecka delegacja na rozmowy wiedeńskie wręczyła delegacjom PRL, CSRS i NRD projekt nowych propozycji. W dniu 1 czerwca PRL wyraziła aprobatę dla projektu. Propozycje te będą przedstawione w najbliższym czasie w Wiedniu jako wspólne propozycje czterech w/w państw socjalistycznych - bezpośrednich uczestników rokowań.

I. Projekt propozycji zawiera następujące najistotniejsze postanowienia /tekst projektu w załączeniu/:

1. Dwuetaповe redukcje: 91 tys. sił lądowych państw NATO i 105 tys. sił lądowych państw UW - do równych poziomów 700 tys. sił lądowych i 900 tys. łącznie sił lądowych i powietrznych. Warunkiem jest uznanie przez państwa NATO istnienia w Europie Środkowej przybliżonej równowagi sił zbrojnych NATO i UW oraz - co jest konsekwencją powyższego - uznanie zasady redukcji równoprocetowej.

Otrzymują:

Egz. Nr 1	Tow. Babiuch	Egz. Nr 13	Tow. Wojtaszek
" "	2 Tow. Grudzień	" "	14 Tow. Czyrek
" "	3 Tow. Jaruzelski	" "	15 Tow. Dmochowski
" "	4 Tow. Kania	" "	16 Tow. Dobrosielski
" "	5 Tow. Kowalczyk	" "	17 Tow. Kułaga
" "	6 Tow. Olszowski	" "	18 Tow. Bartoszek
" "	7 Tow. Frelek	" "	19 Tow. Feliksiak
" "	8 Tow. Waszczuk	" "	20 Tow. Napieraj
" "	9 Tow. Milewski	" "	21 Tow. Natorf
" "	10 Tow. Siwicki	" "	22 Tow. Pawlak
" "	11 Tow. Śliwiński	" "	23 Tow. Szewczyk
" "	12 Tow. Słowikowski	" "	24 Tow. Wiejacz
		" "	25 DCI

Wykonano w 25 egz. na 7 str. plus 4 str. zał.

102

2. Projekt przewiduje redukcje w dwóch etapach /3-4 lata/. Etap pierwszy obejmuje redukcje sił zbrojnych i zbrojeń tylko ZSRR i USA. Inne państwa - poza ZSRR i USA - podejmą w porozumieniu dot. pierwszego etapu zobowiązania zredukowania swoich sił lądowych w drugim etapie.

Wielkość redukcji zostałaaby ustalona osobno dla każdego państwa - bezpośredniego uczestnika tak, ażeby były one w przybliżeniu proporcjonalne do ogólnej liczebności wojsk.

W drugim etapie redukcje przeprowadziłyby więc inne - poza ZSRR i USA - państwa-bezpośredni uczestnicy /w okresie 2-3 lat/, jak również ZSRR i USA.

3. Projekt przewiduje:

a/ ustanowienie zbiorowych, poredukcyjnych poziomów /pułapów/ ogólnej liczebności wojsk UW i NATO; dokument stwierdza, iż "nie będzie się ustanawiać narodowych ograniczeń liczebności wojsk";

b/ w zakresie uzbrojenia, ustanowienie poredukcyjnych poziomów liczbowych tylko w odniesieniu do amerykańskich ładunków jądrowych, wyrzutni raketowych "Pershing" i samolotów-nosicieli broni jądrowej F-4 oraz radzieckich czołgów.

4. Projekt zawiera postanowienia przeciwdziałające nadmiernemu jednostronnemu zwiększeniu wojsk przez dane państwo-bezpośredniego uczestnika porozumienia w celu wypełnienia ewentualnej luki powstałej w rezultacie dodatkowej redukcji przez inne państwo tego samego ugrupowania. Dokument stwierdza wprost, iż dane państwo nie powinno w wyniku takiego zwiększenia przywrócić, a tym bardziej przekroczyć liczebności wojsk posiadanych przez to państwo przed redukcją.

II. 1. Przedstawiony przez delegację ZSRR projekt nowych propozycji opiera się nadal na bardzo istotnym dla stanowiska KS założeniu istnienia w Środkowej Europie przybliżonej równowagi sił UW i NATO. W oparciu o to założenie projekt formułuje postulat równoprocentowych dla obu ugrupowań redukcji. Punktem wyjściowym dla określenia kwot redukcyjnych

- byłyby - zgodnie z projektem - dane liczbowe przedstawione przez poszczególne ugrupowania w odniesieniu do własnych sił zbrojnych.

Rezultatem przybliżonej równoprocetowej redukcji byłyby równe poredukcyjne pułapy dla obu bloków:

a/ NATO: redukcja sił lądowych o 91 tys. od aktualnego stanu 791,5 tys. żołnierzy /łącznie z francuskimi stacjonującymi w RFN/ = 700 tys. /redukcja o ok. 12%/.

b/ UW: redukcja sił lądowych o 105 tys. od aktualnego stanu 805 = 700 tys. /redukcja o ok. 14%/.

2. W tekście jest mowa o ustanowieniu tylko pułapów blokowych, z analizy całości postanowień projektu wynika jednak, iż propozycje te zawierają pewne elementy pułapów narodowych. Wyraża się to w sformułowaniach przewidujących:

a/ udział w redukcjach wszystkich państw - bezpośrednich uczestników konkretnymi kwotami redukcyjnymi oraz udział tych państw w zbiorowych pułapach takimi samymi wielkościami poredukcyjnymi;

b/ zakaz zwiększania przez dane państwo swoich wojsk o więcej niż 50 procent od liczebności wojsk zredukowanych jednostronnie przez jakiegokolwiek inne państwo lub grupę państw, uczestniczących w porozumieniu i należących do tego samego ugrupowania oraz postanowienie zabraniające -
- w rezultacie takiego zwiększania -

przekroczenia liczebności wojsk posiadanych przez dane państwo przed redukcją.

Projekt propozycji zakłada więc w istocie ustanowienie - obok pułapów blokowych - swego rodzaju pułapów narodowych których górną wielkością byłyby zadeklarowane oficjalne stany liczebne zmniejszone o określoną proporcjonalnie do tego stanu liczebnego - i znaną uczestnikom porozumienia - wielkość redukcyjną.

104

Tak sformułowane propozycje uwzględniają w pewnym stopniu dotychczasowe postulaty Polski, jak i innych państw socjalistycznych - bezpośrednich uczestników w kwestii narodowych pułapów.

3. Projekt propozycji przewiduje zmianę stanowiska KS w kwestii redukcji zbrojeń. Dotychczasowe stanowisko państw UW w tej sprawie sprowadzało się do postulatu redukcji wszystkich bardziej znaczących rodzajów uzbrojenia będących w posiadaniu wszystkich bezpośrednich uczestników rokowań.

Radziecki projekt, wychodzący naprzeciw stanowisku Zachodu, zawiera postulat redukcji: amerykańskich głowic jądrowych i dwóch rodzajów /raket Pershing i samoloty F-4/ środków przenoszenia broni jądrowej oraz radzieckich czołgów i transporterów opancerzonych.

Dokument przewiduje ustanowienie górnych pułapów redukcyjnych tylko na powyższe rodzaje uzbrojenia. Oznaczałoby to rezygnację z postulatu redukcji uzbrojenia innych - poza ZSRR i USA - bezpośrednich uczestników.

W dotychczasowym stanowisku KS, a zwłaszcza Polski, ważne miejsce zajmował postulat objęcia redukcją także określonych rodzajów uzbrojenia Bundeswehry. Postulat ten pozostawał w bezpośrednim związku z koncepcją ustanowienia - w rezultacie nawet symbolicznych wielkości redukcyjnych - górnych pułapów na redukowane rodzaje uzbrojenia.

4. Wyraźnej ewolucji ulega również stanowisko KS w kwestii redukcji sił powietrznych. W dotychczasowym stanowisku państw UW był niezmiennie zawarty postulat redukcji sił powietrznych /wojsk oraz sprzętu i uzbrojenia/ państw-bezpośrednich uczestników. Obecnie z postulatu tego państwa socjalistyczne rezygnują.

5. Ważnym i koncyliacyjnym elementem propozycji KS jest potwierdzenie etapowości redukcji, ze zwróceniem szczególnej uwagi na zagadnienie zagwarantowania uczestnictwa w drugim etapie redukcji wszystkich bezpośrednich uczestników.

Dokument akcentuje również zagadnienie jednakowej dla wszystkich uczestników porozumienia redukcyjnego metody redukcji, tzn. redukcji związkami taktycznymi i jednostkami. Niejasną sprawą jest, czy redukcje obejmować będą również sprzęt i uzbrojenie zredukowanych związków taktycznych i jednostek /por. pkt 3/.

6. Z uzupełniających informacji delegacji radzieckiej wynika, iż brak w radzieckim dokumencie nawiązania do problemu środków związanych z redukcją i środków kontroli nie oznacza bynajmniej, iż delegacje KS będą się uchylać od uregulowania tych spraw. Państwa socjalistyczne podejmą ten problem, jednakże pod warunkiem - wg wyjaśnień delegacji ZSRR - że środki takie będzie się stosować w równym stopniu do wojsk wszystkich uczestników, a nie tylko do wojsk ZSRR i USA.

III. 1. Nowe propozycje państw socjalistycznych są wyrazem konsekwentnego ich dążenia do zapewnienia postępu w rokowaniach wiedeńskich, w celu osiągnięcia porozumienia wzajemnie możliwego do przyjęcia. Propozycje te z jednej strony opierają się nadal na istotnym dla stanowiska państw socjalistycznych założeniu istnienia w Europie Środkowej przybliżonej równowagi sił i zasadzie równoprocetowej redukcji, z drugiej natomiast strony propozycje te uwzględniają w pewnym stopniu koncyliacyjne i realistyczne elementy w stanowisku państw NATO z kwietnia br.

Przedstawiając projekt nowych propozycji delegacjom PRL, CSRS i NRD delegacja radziecka wskazała na ich rzeczowy, konstruktywny charakter, sprzyjający dokonaniu przełomu w rokowaniach. "Są to - wg amb. Tarasowa - propozycje konkretne i stwarzają podstawę do wypracowania porozumienia, które zapewniałoby obniżenie koncentracji wojsk w Europie Środkowej bez zmniejszenia czyjegokolwiek bezpieczeństwa".

2. Według zgodnych wstępnych ocen delegacji państw socjalistycznych w Wiedniu, istnieje duże prawdopodobieństwo, iż propozycje te, a zwłaszcza ich wyjściowy postulat uznania istnienia w Europie Środkowej równowagi sił oraz zasady równoprocetowych, symetrycznych redukcji, będą nadal kontrowersyjnym problemem rokowań. Jak wiadomo, stanowiska państw UW i NATO

różnią się w sposób zasadniczy w kwestii oceny stosunku sił w rejonie redukcji. Zachód powtarza niezmiennie pogląd o istnieniu w Europie Środkowej znacznej przewagi w siłach konwencjonalnych państw UW, stąd zachodnie propozycje asymetrycznych redukcji. Różnice w poglądach obu stron w powyższych sprawach pozostają więc nadal najpoważniejszym otwartym problemem w wiedeńskich rokowaniach.

Zapewne dyskusyjnymi, lecz mniej kontrowersyjnymi będą m.in. problemy:

- radziecka oferta pancerna /Zachód postulował redukcję 1.700 czołgów; ZSRR proponuje 1.000 czołgów i 250 transporterów opancerzonych/;

- pominięcie w nowych propozycjach KS zachodniego postulatu pułapów poredukcyjnych na siły zbrojne ZSRR i USA w strefie.

W powyższych, jak i w wielu innych sprawach będzie konieczne udzielanie przez autorów propozycji wyjaśnień lub komentarzy. Wyjaśnień takich wymaga np. zawarte w "Postanowieniach ogólnych" projektu sformułowanie, iż pozostają aktualne wcześniejsze propozycje państw socjalistycznych, o ile nie zmieniają ich propozycje omawianego dokumentu.

3. Propozycje państw UW ocenione zostaną zapewne przez państwa NATO jako posunięcie zbliżające poglądy stron w wielu dotychczas spornych kwestiach jakkolwiek oczekiwać można generalnie negatywnej reakcji Zachodu na nie. W rezultacie złożenia nowych propozycji KS, przy uwzględnieniu również ostatnich zachodnich propozycji, wyraźnie rozszerzy się płaszczyzna wspólnych, zgodnych lub zbliżonych stanowisk stron. Pozostają jednak nadal również problemy otwarte, uważane przez państwa UW i NATO jako zasadnicze dla ich stanowisk.

Liczyć się więc należy z dalszymi długotrwałymi i twardymi rokowaniami. Nowe propozycje stwarzają państwom socjalistycznym możliwość utrzymania inicjatywy, demaskowania niekonsekwencji stanowiska zachodniego, a także pobudzania do działań ludzi lub środowisk na Zachodzie, skłaniających się do porozumień.

Zainteresowanie rokowaniami wiedeńskimi w państwach zachodnich utrzymuje się, a nawet wzrasta. Potwierdzeniem tych tendencji jest m.in. propozycja państw NATO, z końca maja br., zwołania na przełomie lat 1978/79 konferencji ministrów SZ państw-uczestników wiedeńskich rozmów. Propozycja ta pozostaje ściśle w merytorycznym związku z wcześniejszymi koncepcjami państw NATO, a zwłaszcza RFN, podniesienia na wyższy szczebel reprezentacji państw na rokowania wiedeńskie, względnie odbywania periodycznych spotkań na szczeblu politycznym przedstawicieli państw-uczestników wiedeńskich rozmów.

Niniejsza notatka została uzgodniona z MON.

Opr. J.Prystrom

/-/J.Wiejacz